

ΔΩΔΕΚΑΤΗ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ο συγγραφέας και οι εκδότες ευχαριστούν
τον Φραγκίσκο Δουκάκη για την ευγενική παραχώρηση
του έργου του «The end» από την ενότητα «Σινεμά Απόλλων».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Δωδεκάτη Φεβρουαρίου

© 2024, Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ & Δημήτρης Χριστόπουλος

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2024

Επιμέλεια: Γαβριέλλα Σωτηροπούλου

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Δάφνη Κουγέα

Σελιδοποίηση: Βίβιαν Γιούρη

Εκτύπωση: Φωτόλιο

Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Ξενοκράτους 48, 106 76 Αθήνα, τηλ. 210 7231271

e-mail: info@potamos.com.gr – www.potamos.com.gr

IG: [potamos_books](#) – FB: Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ / POTAMOS Publishers

ISBN 978-960-545-080-9

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καλώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπιές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

21 αφηγηματικές σελίδες

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
Κώστας Φέρρης

 ποταμός

ΑΘΗΝΑ 2024

Η Δωδεκάτη Φεβρουαρίου αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει ειλικρινά τους Γιώργο Αρβανίτη & Ελισάβετ Χρονοπούλου, Νίκο Βατόπουλο, Βρασίδα Καραλή, Αχιλλέα Κυριακίδη, Μιχάλη Μακρόπουλο και Δημήτρη Φύσσα (†). Χωρίς τις γνώσεις και την ευαισθησία τους, το βιβλίο δεν θα ήταν αυτό που είναι τώρα.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Πρόλογος του Κώστα Φέρρη	10
1. Κι ο κλήρος έπεσε στον Σμάιλι	16
2. Ο Λύκος της Wall Street	24
3. Ελλάς, η χώρα των ονείρων	31
4. Πολύ σκληρός για να πεθάνει	37
5. Φύλακες του Γαλαξία	45
6. Η αυτοκρατορία του φωτός	52
7. Η πόλη των σκύλων	60
8. Θα χυθεί αίμα	67
9. Radio days	75
10. Επιχείρηση Απόλλων	82
11. Η πριμαντόνα των Εξαρχείων	88
12. Ο τελευταίος Μοϊκανός	103
13. Σινεμά, ο Παράδεισος	113
14. Ο κυνηγός της χαμένης κιβωτού	118
15. As time goes by	125
16. Η πόλη ποτέ δεν κοιμάται	133
17. Μπόνι και Κλάιντ	144
18. Ραντεβού στα τυφλά	155
19. Χαμένη στη μετάφραση	167
20. Rest In Peace	182
21. Μέλλων διαρκείας	190

Το πρωί
βλέπεις το θάνατο
να κοιτάζει απ' το παράθυρο
τον κήπο
το σκληρό πουλί
και την ήσυχη γάτα
πάνω στο κλαδί

έξω στο δρόμο
περνάει
τ' αυτοκίνητο-φάντασμα
ο υποθετικός σοφέρ
ο άνθρωπος με τη σκούπα
τα χρυσά δόντια
γελάει
και το βράδυ
στον κινηματογράφο
βλέπεις
ό,τι δεν είδες το πρωί
τον χαρούμενο κηπουρό
το αληθινό αυτοκίνητο
τα φιλιά με το αληθινό ζευγάρι
ότι δεν αγαπάει το θάνατο
ο κινηματογράφος.

ΜΙΑΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ,
«Το πρωί και το βράδυ»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

του Κώστα Φέρρη

Ένα Requiem για τους Δίδυμους κινηματογραφικούς Πύργους της Αθήνας, που κάηκαν ολοσχερώς στις 12 Φεβρουαρίου 2012. Δεν μπορεί, λέω, θα είναι γραμμένο στην τεχνική του non-linear editing, που οι πολλοί νομίζουν πως είναι ανακάλυψη του Ταραντίνο, και δεν τους είπε κανείς πως ήδη το 1916 ο Γκρίφιθ είχε γυρίσει τη *Μισαλλοδοξία*. Ας πιάσω κι εγώ λοιπόν τα θέματα, ανά κεφάλαιο, με την προοπτική να τα δομήσω στο τέλος —κι αφού διαβάσω το βιβλίο— σ' ένα «μη γραμμικό μοντάζ». À la manière de... που λένε οι Γάλλοι.

[SETUP]

Πριν από τον Δεκέμβρη του 1895, οι αδελφοί Λυμιέρ είχαν παρουσιάσει την πατέντα τους σ' ένα φωτογραφικό συνέδριο. Είχαν μάλιστα έναν χαμεραμάν να κινηματογραφεί την άφιξη των συνέδρων, και στο τέλος πρόβαλαν τα πλάνα της άφιξης αφού τα είχαν εμφανίσει, προς μεγάλη έκπληξη της ομήγυρης. Ήταν 22 Μαρτίου 1895.

[FLASH FORWARD]

Ακριβώς 73 χρόνια αργότερα, στο Πανεπιστήμιο της Ναντέρ στο Παρίσι, συγκροτείται το Mouvement du 22 mars, που προκάλεσε την Επανάσταση του Μάη '68 που θ' ακολουθούσε. Κάτι δηλαδή σαν το συνέδριο του 1895, που προηγήθηκε της επανάστασης της 28ης Δεκεμβρίου της ίδιας

χρονιάς, με την ιστορική πρώτη προβολή του Cinématographe.

Σχόλιο

Αυτό που έδωσε την πρωτιά στους αδελφούς Λυμιέρ είναι ο συνδυασμός δύο καινοτομιών: Η φωτογραφική πιστότητα, κι ας μην ξεχνάμε πως η πρώτη ταινία ήταν η *Έξοδος των εργατών του εργοστασίου Λυμιέρ* (φωτογραφικού φιλμ), και μία ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα προβολών, για περισσότερους του ενός θεατές, που πλήρωσαν εισιτήριο.

[FADE OUT]

MONTAGE SEQUENCE (με απανωτά CROSS FADES)

Παλιά, οι υπότιτλοι προβάλλονταν με ειδικό προτζέκτορα, και σε ξεχωριστή μπάντα. Κι ο βοηθός του προβολατζή έπρεπε να 'χει τον νου του μη χάσει τον συγχρονισμό, γιατί τότε ακούγονταν από την αίθουσα κραυγές: «Γράμματα!», «Χασάπη, γράμματα!». Στο Ροζικλαίρ ακουγόταν επιπλέον η κραυγή «Καμπούρη, γράμματα!». Και τότε έβγαινε στο μπαλκόνι ο προβολατζής, που ήταν όντως καμπούρης, και τους έβριζε. Και... εισέπραττε το χειροκρότημα.

Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στην ταινία και το κοινό είχε πολλές εκφάνσεις. Στα καουμπόικα, λ.χ., κι όταν εμφανιζόταν επιτέλους πάνω στ' άλογο το παλικάρι ως από μηχανής θεός για να σώσει το κορίτσι, στην αγγλοκρατούμενη Κύπρο φωνάζανε «Come on, παιδί!», στην Ελλάδα «Γκαγκάν, γκαγκάν», στην Αίγυπτο «Αλλάχ Αλλάχ!». Καμιά φορά («Khosh»), δηλαδή έμπαινε!

Όταν η ταινία ήταν βαρετή, στη Γαλλία φωνάζανε «Assez!», στην Ιταλία «Basta!». Κι όταν στο Φεστιβάλ

Βενετίας παίχτηκε υπαίθρια μια ταινία με αγγελοπουλικούς ρυθμούς, μία παρέα σήκωσε ένα διάφανο πανό μπροστά στην καμπίνα προβολής, και στην οθόνη προβλήθηκε η λέξη BASTA.

Οι Αίθουσες Α΄ Προβολής είχαν έναν πολυτελή αρχιτεκτονικό ρυθμό, τότε Art Nouveau, τότε Art Deco, τότε Bauhaus. Το πρόγραμμα παλιά κρατούσε 3 ώρες, και στο πρώτο μέρος ήταν τα Επίκαιρα, ένα Animation, ένα ντοκιμαντέρ και τα τρέιλερ. Στο διάλειμμα, κάποια σπουδαία σινεμά είχαν ζωντανό πρόγραμμα. Αυτό φαίνεται πως ξεκίνησε στις ΗΠΑ με το δίκτυο των σινεμά-Vaudeville του δαιμόνιου Έλληνα Πανταζή, που του 'κλεισε το στίτι ο Τζόζεφ Κένεντι, πατέρας του JFK και των άλλων. Ο Κένεντι πατήρ ήταν εραστής της Γκλόρια Σουάνσον.

Στην Αίγυπτο, στο σινεμά Rivoli, στο διάλειμμα, αναδυόταν από τη γη ένα φανταχτερό και με πολύχρωμα φώτα που αναβόσβηναν «Wonder Organ», πρόδρομος του σημερινού συνθεσάιζερ, και πάνω καθισμένος και γελαστός ο διάσημος Τόμι Ντάντο να παίζει μελωδίες... του σίρκου.

Στην Αίγυπτο, τον καιρό του πολέμου, ο «αποχαιρετισμός» του κοινού τα μεσάνυχτα γινόταν με το άκουσμα των μαρς του Soussa.

Στην Αίγυπτο, το κοινό ήξερε πως η διάρκεια μιας ταινίας μετριόταν με το βάρος των μπομπινών. Όταν προβαλλόταν στην αρχή η κάρτα της λογοκρισίας με σημείωση του βάρους γύρω στα 18 κιλά, καταλάβαιναν πως η διάρκεια θα ήταν περίπου 90 λεπτά. Ανακούφιση, «δεν μας κλέβουν απόψε». Όταν όμως ξεπερνούσε τα 25 ή και 30 κιλά, τότε έπεφτε σούσουρο, ακόμα και χειροκρότημα.

Οι μεγάλες εταιρείες του Χόλιγουντ έχτιζαν τα δικά τους

πολυτελή σινεμά, στις χώρες όπου πρόβαλλαν μονοπωλιακά τις ταινίες τους. Έτσι, το 1945, το μεγάλο αφεντικό της 20th Century Fox, Σπύρος Σκούρας (Big Spyros), έστειλε τον αδελφό του στο Κάιρο, για να χτίσει το Cairo Palace.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1949, ο ίδιος ο Σπύρος ήρθε στην Ελλάδα και συναντήθηκε με τον Βαν Φλιτ στον Γράμμο, για να βεβαιωθεί πως κατατροπώθηκε ο κομμουνισμός.

Τρία χρόνια αργότερα, στις 26 Ιανουαρίου 1952, αγανακτισμένος ο λαός της Αιγύπτου από τις κτηνωδίες των Εγγλέζων στη Διώρυγα του Σουέζ έβαλε φωτιά στην πόλη. Παραδόξως, γλίτωσε το Cairo Palace. Έξι μήνες αργότερα, έγινε η Επανάσταση του Νάσερ και η εξορία του Φαρούκ. Έτσι, με το νέο καθεστώς, σ' αυτό το ίδιο σινεμά δόθηκε η πρεμιέρα του Cinemascope, με τον *Χιτώνι*. Η καινούρια κόκκινη βελούδινη αυλαία άνοιγε αργά (μετά μουσικής), ξεπέρασε τις συνηθισμένες διαστάσεις κι άρχισε το σούσουρο. Κι όταν ολοκληρώθηκε ο διπλασιασμός της οθόνης, έπεσε χειροκρότημα.

Το *Αιτικόν* και το *Απόλλων* ανήκαν στην οικογένεια Σκούρα.

Επίλογος

Αρχαίες θεότητες έδωσαν επανειλημμένα το όνομά τους σε αίθουσες κινηματογράφου. Απόλλων, Παλλάς (Αθηνά), Αφροδίτη κ.λπ. Κανείς όμως δεν σκέφτηκε να βαφτίσει μιαν αίθουσα με το όνομα του Άδη, του Πλούτωνα, ή έστω της Περσεφόνης.

Το σινεμά είναι πλουτώνεια Τέχνη. Βάζεις τα καλά σου, εγκαταλείπεις την καθημερινή ζωή και «κατεβαίνεις» τις σκάλες του Άδη. Κι όταν σβήνουν τα φώτα, κάνεις το ταξίδι

σου στον Παράδεισο ή στην Κόλαση, ή ακόμα καλύτερα, στο Καθαρότήριο. Με οδηγό την ταινία, που ως Θιβετανική Βίβλος των Νεκρών σε βοηθάει να συμφιλιωθείς με τον θάνατο. Αν θα επιτευχθεί ο σκοπός, εξαρτάται τότε από την ταινία, τότε από σένα, τότε και από τα δύο. Αλλά στο τέλος, ως Περσεφόνη, θα επιστρέψεις στη μάνα Δήμητρα και την ανθισμένη γη, να συνεχίσεις τη ζωή σου με ό,τι αποκόμισες.

Ναός, Μαυσωλείο, Μουσείο, με το λειτουργικό τους ή τα κινούμενα εκθέματα, η κινηματογραφική αίθουσα είναι ένα Μυστήριο. Έτσι μόνο μπορούν να δικαιολογηθούν οι θεούσες που έσκισαν... την Οθόνη, για να την εξορκίσουν από την αμαρτία της άυλης ανάκλασης του *Τελευταίου Πειρασμού* του Μάρτιν Σκορσέζε.

12.2.2012, ΕΤΗ ΦΩΤΟΣ ΠΙΣΩ

Το βράδυ της 12ης Φεβρουαρίου τελέστηκε μια εκ προμελέτης δολοφονική επίθεση με μολότοφ σε στόχο προχωρημένης ηλικίας αλλά ισχυρού συμβολισμού. Το θύμα φέρει σοβαρά εγκαύματα πρώτου βαθμού, οδηγήθηκε στα επείγοντα και τώρα νοσηλεύεται διασωληνωμένο σε ΜΕΘ, προς το παρόν εκτός κινδύνου. Θα του χορηγηθούν τα κατάλληλα κοκτέιλ φαρμάκων και θα γίνει ό,τι ιατρικά εφικτό. Όσο βρίσκεται σε αποστειρωμένο δωμάτιο, απαγορεύονται ανστηρά οι επισκέψεις, λόγω κινδύνου ξαφνικής κατάρρευσης. Τα ζωτικά όργανα, εκ πρώτης όψεως, δεν έχουν υποστεί κάποια ανήκεστο βλάβη, αλλά το εγκεφαλικό στέλεχος, το κέντρο της συνείδησης, καταστράφηκε ολοσχερώς. Η δυσάρεστη αυτή εξέλιξη έγινε αντιληπτή όταν ένα σμήνος μαύρα πουλιά όρμησαν τρομαγμένα έξω από την κοιλιά των φλεγόμενων ερειπίων και πέταξαν ψηλά στον ουρανό.

1. Κι ο κλήρος έπεσε στον Σμάιλι

Η ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ είναι μια γέννα. Το είχε πει κάπως έτσι και ο Λουί Ζουβέ, ο αγαπημένος της ηθοποιός και σκηνοθέτης. Κι αυτή, προτού επισκεφθεί για πρώτη φορά το μαιευτήριο, θα παρακολουθήσει απόψε το *Tinker Tailor Soldier Spy* του Τόμας Άλφρεντσον, με πρωταγωνιστή τον Γκάρι Όλντμαν, διαδεχόμενο τον Άλεκ Γκίνες, στη μίνι σειρά που γυρίστηκε για το BBC, το 1979. Δεν της αρέσουν οι μεταγλωττισμένοι τίτλοι, αλλά ο άντρας της αινιγματικά επιμένει να κάτσουν σπίτι, με ποπκόρν και τηλεόραση, στον καναπέ να χουζουρέψουν. Καλύτερα εδώ, επιμένει.

Είναι χειμώνας, Φλεβάρης μήνας, φιλόβροχο κι οι δρόμοι γλιστρούν. Εκείνος έχει αδυναμία στο υπόγειο του Απόλλωνα κι αυτή που μεγάλωσε μέσα στον πιο παλιό κινηματογράφο της πόλης έχει διαφορετική άποψη. Ταμίας ο μπαμπάς της, από τους αρχαιότερους στο επάγγελμα, την έπαιρνε μαζί του στις πρεμιέρες, να γνωρίσει από κοντά τους συντελεστές. Και η μικρή έπιανε τα λαμπερά φορέματα, χαμογελούσε, τη σήκωναν στα χέρια τους κι έβγαζαν φωτογραφίες, της έδιναν αυτόγραφα, καμάρωνε, και τη ζήλευαν στο σχολείο,